

NOTAT

MST kemikalier/ International Koordination

Resultat af 3. forberedende møde om SAICM - *Strategic Approach to International Chemicals Management*

Baggrund

UNEP's styrelsesråd besluttede i februar 2002, at der skulle udarbejdes en global tilgang til international kemikalieforvaltning - Strategic Approach to International Chemicals Management (SAICM). Beslutningen blev bekræftet af stats- og regeringsledere på Verdenstopmødet om bæredygtig udvikling i Johannesburg i 2002, samt på FN's 2005 topmøde i september 2005.

Tredje og sidste forberedende møde blev afholdt 19.- 24. september 2005 i Wien. Formålet var, at strategien skulle forhandles færdig, med henblik på endelig vedtagelse på en særlig international ministerkonference, "International Conference on Chemicals Management" (ICCM), som afholdes den 4. – 6. februar 2006. Ministerkonferencen placeres i forbindelse med det 9. særlige møde i styrelsesrådet/det globale ministerforum for FN's miljøprogram UNEP, som finder sted den 7. – 9. februar 2006.

Oversigt

SAICM er et ikke-juridisk bindende instrument, som skal have en central rolle i forhold til at sikre, at man når målsætningen fra implementeringsplanen fra Verdenstopmødet i Johannesburg om, at kemikalier i 2020 bruges og produceres på en måde, som fører til en minimering af væsentlige negative effekter på miljø og sundhed. SAICM består af tre dele:

1. Ministerdeklaration
2. Overordnet politisk strategi
3. Global plan for aktiviteter

Centrale emner

Diskussionerne på mødet koncentrerede sig fortrinsvis om følgende elementer:

- I ministerdeklarationen
 1. I hvilket omfang SAICM skal beskrives som et frivilligt instrument
 2. Omtale af de positive aspekter ved kemikalier
 3. Ulovlig transport af kemikalier (illegal international traffic)

- I den overordnede politiske strategi:
 1. Finansielle overvejelser
 2. Principper og tilgange
 3. Målene for "risikoreduktion" og "viden og information"
 4. Implementering og den institutionelle opbygning

- I den globale plan for aktiviteter:
 1. Indledende tekst om sammenfatning af planen over aktiviteter, herunder tekst om globale prioriteringer
 2. Arbejdsområder og aktiviteter, som de regionale grupper havde identificeret som aktiviteter, der krævede yderligere diskussion.

Ministerdeklaration

Et udkast til ministerdeklaration blev diskuteret, og det blev blandt andet drøftet i hvilket omfang, der i deklARATIONEN skal stå noget om SAICM's frivillige natur, om der skal stå noget om de positive aspekter ved kemikalier, og hvorvidt ulovlig international transport af kemikalier skal nævnes. Der blev i lyset af drøftelserne udarbejdet et nyt revideret udkast.

De ovenstående punkter er stadig uafklarede, men i det nye udkast står der, at det er nødvendigt med en sikker håndtering af kemikalier for at beskytte miljø og sundhed, samtidig med at det anerkendes, at brugen af kemikalier bidrager til at løfte og vedligeholde levestandarden i alle lande. Det påpeges, at der er sket en international indsats på området, men understreges samtidig, at der ikke er sket tilstrækkelige fremskridt. Udkastet indeholder en politisk forpligtigelse fra ministre, ledere og den private sektor til at sikre en styrket indsats for at opnå en sikker håndtering af kemikalier i hele deres livscyclus. Indsatsen skal prioriteres nationalt, regionalt og globalt, bl.a. via bæredygtighedsstrategier, planer for fattigdomsreduktion og udviklingsbistand, og der skal tages særligt hensyn til udviklingslande og lande med overgangsøkonomier.

Sekretariatet opfordrede alle lande til at indsende forslag til revidering af teksten. Udkastet vil herefter blive revideret i forhold til de modtagne kommentarer. Det resulterende udkast vil danne basis for diskussionerne blandt ministrene på ICCM i Dubai.

Overordnet politisk strategi (OPS)

1. Finansielle overvejelser

Sekretariatets tekst gjorde det klart, at der er behov for en indsats på både nationalt og internationalt niveau, og at industrien bør medvirke aktivt. Det lykkedes at få forhandlet en tekst om industriens rolle på plads, som der var udbredt tilfredshed med.

EU foreslog et tidsbegrænset opstartsprogram - "Quick-start" programme - finansieret af en frivillig fond under UNEP, hvilket man var tæt på at nå til enighed om. Det eneste udestående var grundlæggende, hvad tidsbegrænsning indebærer.

Det blev ikke opnået enighed om, hvorvidt der skal oprettes en særlig finansieringsmekanisme for SAICM eller ej, og dette spørgsmål vil derfor skulle afklares på ICCM konferencen i februar næste år.

Et EU forslag om en særlig mekanisme til udveksling af erfaringer om brugen af økonomiske styringsinstrumenter på det nationale niveau, og om et særligt studie herom, blev henvist til at indgå i afsnittet om konkrete tiltag.

2. Principper og tilgange

Udgangspunkt for forhandlinger var sekretariatets tekst, hvor principperne var delt i to afsnit, et generelt afsnit, som tog udgangspunkt i Rio Deklarationen fra FN's konference om miljø og udvikling i 1992, og et afsnit, som var mere specifikt for kemikalieområdet og som afspejlede den videreudvikling af principperne, der er sket, især i regi af kemikaliekonventionerne.

Der kunne ikke opnås enighed om tilgangen til afsnittet. Flere lande ønskede kun en henvisning til eksisterende aftaler og instrumenter, uden at afspejle den udvikling, der er sket siden Rio Deklarationen. Andre lande, herunder Danmark og resten af EU, insisterede på, at teksten skulle reflektere, at en række principper er videreudviklet og andre er kommet til siden 1992.

3. Målene for "risikoreduktion" og "viden og information"

Risikoreduktion

Målet i SAICM om risikoreduktion er at minimere risici for sundhed og miljø fra kemikalier i hele deres livscyklus, herunder hensyntagen til særligt følsomme grupper og økosystemer.

Der blev opnået enighed om, at der skal anvendes videnskabeligt baserede risikohåndteringsstrategier, som skal sigte mod risikoreduktion og risikoeliminering, for undgå usikker og unødigt udsættelse for kemikalier. Det skal sikres, at kemikalier, som udfra en videnskabelig risikovurdering udgør en urimelig og uhåndterbar risiko for miljø og sundhed, ikke produceres eller anvendes efter 2020. Der blev også opnået enighed om, at de stoffer/stofgrupper, som vurderes at være særligt problematiske, og som man bør prioritere til vurdering, inkluderer: Persistente, bioakkumulerbare og toksiske stoffer (PBT'er); meget persistente, meget bioakkumulerbare stoffer; stoffer som er kræftfremkaldende eller mutagene eller som har en skadelig effekt på reproduktion, hormon-, immun- eller nervesystemet; persistente organiske forureningsstoffer (POP'er); kviksølv og andre kemikalier af global bekymring; kemikalier som produceres eller anvendes i store mængder; kemikalier som har stor spredning i miljøet, og andre kemikalier, som giver anledning til bekymring på nationalt niveau.

Forebyggende tiltag skal prioriteres, og det skal sikres, at både nuværende og kommende globale problemer bliver behandlet. Mængden af farligt affald skal reduceres, og udviklingen og brugen af mere sikre alternativer til problematiske kemikalier skal fremmes, både kemiske, ikke-kemiske og teknologiske alternativer.

Der blev ikke opnået enighed om henvisningen til brug af forsigtighedsprincippet. Denne diskussion blev henlagt til den overordnede behandling af kapitlet om principper og tilgange.

Viden og information

Diskussionerne omhandlede fortrinsvis fortrolighedshensyn contra behovet for udbredelsen af viden om kemikaliers effekter og mulige alternativer. Der blev opnået enighed om, at den nødvendige infor-

mation og viden om kemikalier og kemikaliehåndtering, som skal sikre, at kemikalier kan håndteres sikkert, skal gøres tilgængeligt for alle relevante parter. Informationer om effekter på sundhed og miljø fra kemikalier skal ikke være fortrolig, og frembringelse af ny viden skal intensiveres.

Der opfordres til frembringelse af viden om konsekvenserne ved usikker håndtering af kemikalier, herunder økonomiske konsekvenser og konsekvenserne for bæredygtig udvikling.

4. Den institutionelle opbygning

Der var enighed, om at der skal være en "review body", som skal sikre en udvikling i forhold til strategien og de konkrete tiltag, og som sørger for, at SAICM processen overvåges og holdes på rette spor.

Efter flere diskussioner blev der opnået enighed om, at *the International Conference on Chemicals Management* (ICCM) skal fungere som "review body" for SAICM med periodiske møder, som holdes i forbindelse med andre styrelsesrådsmøder for f.eks. ILO, UNEP og WHO. Der blev ikke opnået enighed om intervallet for disse møder.

Der var enighed om, at der i perioden mellem de overordnede ICCM statusmøder skal ske intersessionelt arbejde på flere områder. Regionale møder og inddragelsen af IOMC (Inter-Organization Programme for the Sound Management of Chemicals)¹ er tænkt at skulle have en central rolle i implementeringen og udviklingen af SAICM.

Der oprettes en bureau og et SAICM sekretariat. UNEP vil blive bedt om at varetage den ledende sekretariatsfunktion i samarbejde med WHO. Sekretariatet skal samtidig arbejde sammen med IOMC. Sekretariatet vil blive placeret i Geneve. Sekretariatet skal varetage en række nærmere definerede funktioner, som f.eks. afholdelse af møder, udarbejdelse af rapporter om implementering, og forberedelse af vejledende materiale. Sekretariatet skal rapportere til ICCM.

Herudover blev der opnået enighed om tekster, der omhandler afsnit i OPS om angivelsen af behov indenfor områderne risikoreduktion, viden og information, styring, kapacitetsopbygning og teknisk samarbejde samt ulovlig international handel. Ligeledes blev der opnået enighed om tekst vedrørende mål for styring, kapacitetsopbygning og teknisk samarbejde samt ulovlig international handel.

Global plan for aktiviteter

Planen for arbejdsområder og aktiviteter, der indeholder knap 300 konkrete aktiviteter, er tænkt som et vejledende dokument over tiltag, som er centrale for at opnå 2020 målet, og som individuelle interessenter - lande såvel som industri og andre "stakeholders"- bør implementere over en årrække.

Diskussionerne var delt i to områder: Dels sammenfatning af planen, hvor der blev opnået enighed om en tekst, som beskriver sammenhængen mellem OPS'ens mål, dels de enkelte arbejdsområder og aktiviteter.

Sammenfatningen udstikker rammer for prioriteringen af indsatsen på globalt, regionalt, nationalt og lokalt niveau. Prioritering peger bl.a. på en indsats overfor de særligt problematiske stoffer, som er identificeret i OPS under mål for risikoreduktion. Det understreges samtidig, at prioriteter og tidsrammer for de forskellige aktiviteter er forskellig fra land til land. Der blev også opnået enighed om udpegning af en række områder, hvor det er nødvendigt med fælles globale aktiviteter.

¹ IOMC omfatter foruden UNEP og WHO en række betydende organer med interesse i kemikalieområdet, herunder FAO, ILO, OECD, UNIDO og UNITAR. Desuden er UNDP og Verdensbanken observatører. IOMC har hidtil haft en koordinerende rolle i forberedelsesprocessen.

På en lang række arbejdsområder og aktiviteter i den globale plan blev der opnået enighed, men for nogle (ca. 25-30) var det ikke muligt at opnå enighed, og disse arbejdsområder og aktiviteter skal afklares nærmere.

Det videre forløb

Der er som nævnt ovenfor en række punkter, som skal diskuteres yderligere inden den forventede vedtagelse på den internationale ministerkonference, *International Conference on Chemicals Management* (ICCM) den 4. – 6. februar 2006 i Dubai. Hvordan den videre proces skal forløbe indtil da, er endnu ikke fastsat.

Sent i forhandlingerne blev der fremsat et kompromisforslag fra EU, USA, Canada, Australien, Schweiz og Norge, som blev fremsat som en samlet pakke, der behandlede de resterende områder, som der endnu ikke var enighed om, med undtagelse af de finansielle overvejelser. Dette forslag blev dog fremsat så sent, at man ikke kunne nå at diskutere "kompromis-pakken" ordentligt på mødet. Det blev derfor besluttet, at den indgår som et separat annekse i den endelige møderapport, til videre diskussion i på ICCM i Dubai.
